ECLI:LV:AT:2019:1212.11221077816.10.L
Lieta Nr. 11221077816, SKK-635/2019
Krimināllietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
LĒMUMS
Rīgā 2019.gada 12.decembrī

Tiesa šādā sastāvā: senatori Artūrs Freibergs, Pēteris Opincāns, Aivars Uminskis,

izskatīja rakstveida procesā krimināllietu sakarā ar apsūdzētā /pers. D/ kasācijas sūdzību par Zemgales apgabaltiesas 2019.gada 4.jūnija lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Zemgales rajona tiesas 2018.gada 29.novembra spriedumu
/pers. D/, personas kods /personas kods/,
atzīts par vainīgu trīs Krimināllikuma 175.panta trešajā daļā un trīs Krimināllikuma 185.panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā un saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo daļu sodīts ar brīvības atņemšanu uz 3 gadiem 2 mēnešiem.
Saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta piekto daļu galīgais sods /pers. D/ noteikts brīvības atņemšana uz 4 gadiem 3 mēnešiem.

[2]Ar pirmās instances tiesas spriedumu /pers. D/ atzīts par vainīgu un sodīts Krimināllikuma 175.panta trešajā daļā (trīs noziedzīgi nodarījumi) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā par to, ka viņš, iekļūstot telpā, slepeni nolaupīja svešu kustamu mantu (zādzība).
Tāpat ar pirmās instances tiesas spriedumu /pers. D/ atzīts par vainīgu un sodīts Krimināllikuma 185.panta pirmajā daļā (trīs noziedzīgi nodarījumi) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā par to, ka viņš tīši sabojāja svešu mantu.

[3] Ar Zemgales apgabaltiesas 2019.gada 4.jūnija lēmumu Zemgales rajona tiesas spriedums atstāts negrozīts.

[4] Kasācijas sūdzību par Zemgales apgabaltiesas 2019.gada 4.jūnija lēmumu iesniedzis apsūdzētais /pers. D/.

[5] Apsūdzētais /pers. D/ kasācijas sūdzībā lūdz atcelt Zemgales apgabaltiesas 2019.gada 4.jūnija lēmumu pilnībā un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.
Kasācijas sūdzība pamatota ar šādiem argumentiem.
[5.1] Apelācijas instances tiesa pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 20.panta pirmās daļas, 72.panta otrās daļas 4.punkta, 109.panta trešās daļas pārkāpumu.
Apelācijas instances tiesa, noraidot lūgumu uzaicināt prokurori L. Buginu kā liecinieci, liegusi iespēju izmantot likumā paredzētās tiesības. Apsūdzētā ieskatā prokurore varēja liecināt par apstākļiem, kas apliecina, ka lieta pret viņu, /pers. D/, ir safabricēta.
Kriminālprocesa likuma 109.panta trešās daļas pārkāpumu tiesa pieļāvusi, jo nepamatoti atsaukusies uz šo normu, noraidot lūgumu par prokurores L. Buginas kā liecinieces uzaicināšanu. Minētais pants noteic ierobežojumus prokuroriem, kuri uztur apsūdzību, nevis prokuroriem, kuri iepriekš cēluši vai uzturējuši apsūdzību.
[5.2] Tiesa pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 130.panta pirmās un otrās daļas pārkāpumu, jo spriedumu pamatojusi ar nepieļaujamiem un pierādīšanā neizmantojamiem pierādījumiem.
Apelācijas instances tiesa nav ņēmusi vērā, ka 2016.gada 22.septembra protokols par liecību pārbaudi uz vietas ir noformēts nepareizi. Protokolā norādīts, ka /pers. D/ procesuālais statuss ir aizdomās turētais, taču protokolā apsūdzētais ir parakstījies, ka tiek informēts par liecinieka tiesībām un pienākumiem, proti, parakstījies kā liecinieks.
Liekot parakstīties par kriminālatbildību pēc Krimināllikuma 300., 302.panta, ir pārkāptas aizdomās turētā tiesības klusēt, atteikties liecināt, izvēlēties aizstāvības pozīciju. Apsūdzētais uzskata, ka šāda rīcība norāda uz to, ka liecību iegūšana notikusi ar ietekmēšanu un viltu. Apelācijas instances tiesa šos apstākļus nav vērtējusi.
Liecību pārbaudē uz vietas pieļauts Kriminālprocesa likuma 20.panta pirmās daļas un 60.^{2}panta pirmās daļas 8.punkta pārkāpums.
[5.3] Apelācijas instances tiesa pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 511.panta otrās daļas, 527.panta otrās daļas 2.punkta un 564.panta ceturtās daļas pārkāpumus. Tiesa nepamatoti atzinusi, ka apsūdzētā pirmstiesas procesā sniegtās liecības par noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas apstākļiem sakrīt, nav pretrunīgas un nerada šaubas, kaut gan tās savstarpējā sakarībā ar citiem pierādījumiem rada šaubas par notikumu patieso izklāstu un norāda uz viņa, /pers. D/, nevainīgumu.
[5.4] Kasācijas sūdzības papildinājumos apsūdzētais norāda, ka tiesa nav vērtējusi liecinieka /pers. E/ liecībās norādīto, ka pirmstiesas kriminālprocesā apsūdzētais nav vēlējies sadarboties, kopsakarā ar viņa, /pers. D/, vaļsirdīgo atzīšanos, kurā nav norādīti pilnīgi fakti par zādzību izdarīšanas apstākļiem.
Tāpat tiesa nav vērtējusi, ka notikumu vietu apskates protokolos norādītā informācija par iekļūšanas veidiem mājokļos atšķiras no viņa, /pers. D/, liecībām. Mājas /adrese A/, apskates protokolā norādīts, ka loga paketē redzamas urbuma pēdas, bet no viņa, /pers. D/, liecībām izriet, ka logu atspiedis ar naglu. Mājas /adrese B/, apskates protokolā norādīts, ka pie loga vērtnes ārējās malas 41 cm no apakšas redzams 8 mm caurums. Savukārt /pers. D/ liecībās norādīts, ka mājā iekļuvis, izsitot logā caurumu ar metāla stieni. Apsūdzētā ieskatā ar metāla stieni nav iespējams izsist logā 8 mm caurumu.
Tiesa, neatspēkojot apelācijas sūdzības argumentus, pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 15.panta un Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.panta 1.punkta pārkāpumus.

Motīvu daļa

[6] Senāts atzīst, ka Zemgales apgabaltiesas 2019.gada 4.jūnija lēmums atceļams pilnībā un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

[7] Apelācijas instances tiesas nolēmuma saturs noteikts Kriminālprocesa likuma 564.pantā. No šā panta ceturtās daļas izriet, ka apelācijas instances tiesas nolēmuma motīvu daļā norādāms apelācijas instances tiesas atzinums par apelācijas sūdzības vai protesta pamatotību, apstākļi, ko noskaidrojusi apelācijas instances tiesa, pierādījumi, kas apstiprina apelācijas instances tiesas atzinumu, motīvi, kāpēc apelācijas instances tiesa noraida kādus pierādījumus, un likumi, pēc kuriem tā vadās.

Lietu pēc būtības izskata pirmās instances tiesa, bet gadījumā, kad iesniegts apelācijas protests, apelācijas sūdzība – arī apelācijas instances tiesa. Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 569.panta pirmajai un trešajai daļai kasācijas instances tiesa lietu pēc būtības neizskata, pierādījumus lietā no jauna neizvērtē, taču tās kompetencē ietilpst izvērtēt, vai ir ievērotas Kriminālprocesa likumā izvirzītās prasības pierādījumu vērtēšanā, vai pareizi piemērots Krimināllikums, kvalificējot noziedzīgu nodarījumu un nosakot sodu, vai tiesas nolēmums atbilst Kriminālprocesa likuma prasībām, vai nav pārkāpts kriminālprocesa pamatprincips – tiesības uz lietas izskatīšanu taisnīgā tiesā.

Jautājums par pierādīšanu un pierādījumu izvērtēšanu ir reglamentēts Kriminālprocesa likuma 9.nodaļā, tostarp Kriminālprocesa likuma 128., 129., 130.pantā ir reglamentēts jautājums par pierādījumu ticamību, attiecināmību un pieļaujamību.

Tiesai pierādījumi jāvērtē atbilstoši Kriminālprocesa likuma 9.nodaļā noteiktajam.

Kriminālprocesa likuma 124.panta piektā daļa noteic, ka pierādīšanas priekšmetā ietilpstošie apstākļi uzskatāmi par pierādītiem, ja pierādīšanas gaitā izslēgtas jebkādas saprātīgas šaubas par to esamību vai neesamību. Savukārt Kriminālprocesa likuma 128.panta otrajā daļā norādīts, ka to, cik ticamas ir pierādīšanā izmantojamās ziņas par faktiem, izvērtē, aplūkojot visus kriminālprocesa laikā iegūtos faktus vai ziņas par faktiem kopumā un savstarpējā sakarībā.

Kriminālprocesa likuma 511.panta otrā daļa noteic, ka spriedumam jābūt tiesiskam un pamatotam, bet Kriminālprocesa likuma 512.panta otrajā daļā norādīts, ka tiesa spriedumu pamato ar pierādījumiem, kuri pārbaudīti tiesas sēdē, un rakstveida pierādījumiem un dokumentiem, kuri norādīti lēmumā par krimināllietas nodošanu tiesai, vai ar pierādījumiem, kurus saskaņā ar šā likuma 125.panta noteikumiem nav nepieciešams pārbaudīt.

Lietas izskatīšana apelācijas instances tiesā ir lietas otrreizēja izskatīšana pēc būtības un tā ir papildu garantija tiesas nolēmuma tiesiskumam un pamatotībai. Apelācijas instances tiesai apelācijas sūdzībās norādītie juridiski nozīmīgiem apstākļi, proti, noziedzīgā nodarījuma sastāva esamība vai neesamība apsūdzētā rīcībā, ņemot vērā lietas faktiskos apstākļus, judikatūru un apsūdzības formulējumu, kā arī citi apstākļi krimināltiesisko attiecību taisnīgam noregulējumam, jāizvērtē un atzinums jāpamato ar likumu, pārbaudītajiem, novērtētajiem pierādījumiem (*Augstākās tiesas 2017.gada 10.oktobra lēmums lietā Nr. SKK-532/2017 (ECLI:LV:AT:2017:1010.15830406610.1.L)*).

[8] Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa, izskatot lietu, pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 128.panta otrās daļas, 511.panta otrās daļas, 512.panta otrās daļas, 564.panta ceturtās daļas pārkāpumu, kas atzīstams par Kriminālprocesa likuma būtisku pārkāpumu šā likuma 575.panta trešās daļas izpratnē, noveda pie nelikumīga nolēmuma un ir pamats lēmuma atcelšanai.

Kasācijas instances tiesa konstatē, ka apelācijas instances tiesa savu atzinumu par to, ka notikuma vietu apskates protokolos fiksētais iekļūšanas veids mājokļos sakrīt ar apsūdzētā /pers. D/ liecībām par veidu un paņēmieniem, ar kādiem tika sabojāti logi, lai iekļūtu mājokļos un izdarītu zādzības, nav pamatojusi ar pierādījumiem atbilstoši Kriminālprocesa likuma 512.panta otrās daļas, 564.panta ceturtās daļas prasībām.

Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa nav vērtējusi pierādījumus saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 128.panta otrajā daļā noteikto.

Zemgales apgabaltiesa lēmumā norādījusi, ka par 2016.gada 19.jūlija zādzības izdarīšanas apstākļiem /adrese A/, apsūdzētais liecinājis, ka mājā ielīdis caur logu, kuru atvēris ar naglu iespiežot loga mehānisma attaisīšanas rokturī, sabojājot roktura attaisīšanas mehānismu un atlaužot logu. Savukārt 2016.gada 19.jūlija mājas apskates protokolā fiksēts, ka loga paketes iekšpusē, rāmja labajā pusē virs loga roktura ir redzamas urbuma pēdas. Stiklā izurbtais caurums ir 1 x 0,5 cm liels, no urbuma vietas stikls ir ieplaisājis, bet nav saplīsis. Stikla gabals, kurš izkritis loga ārējā paketē, atrodas uz zemes, blakus mājas sienai.

Par 2016.gada 20.jūlija zādzības izdarīšanas apstākļiem /adrese B/, apsūdzētais liecinājis, ka ar metāla stieni, ko atradis pie mājas, izsita logā caurumu uz loga roktura mehānisma attaisīšanas pusi, salaužot mehānisku, tad atlauza logu un iekļuva mājā. Dzīvojamās mājas 2016.gada 20.jūlija apskates protokolā un fototabulā fiksēts, ka ir bojāts dubultā stikla paketes atveramais logs. Abiem stikliem pie vērtnes ārējās malas 41 cm no apakšas ir 8 mm caurums. Blakus caurumam bojātās vērtnes malā redzams iespiedums, bet loga iekšpusē pretim caurumam ir atbīdīta vertikāla stikla līste.

Par 2016.gada 25.jūlija zādzības izdarīšanas apstākļiem /adrese C/, apsūdzētais liecinājis, ka mājā ielīdis caur logu, kuru atvēris ar naglu izspiežot cauri stiklām un iespiežot loga mehānisma attaisīšanas rokturī, tādējādi sabojājot roktura attaisīšanas mehānismu. Mājas 2016.gada 25.jūlija apskates protokolā un fototabulā fiksēts, ka loga vidusdaļā pie atvēršanas roktura ir izsists stikls un uz palodzes gan iekšpusē, gan ārpusē redzamas stikla lauskas.

Tādējādi kasācijas sūdzībā pamatoti norādīts, ka tiesa nav pievērsusi uzmanību tam, ka apsūdzētā /pers. D/ liecībās par zādzības izdarīšanas apstākļiem un citos pierādījumos par iekļūšanas veidu mājokļos ir būtiskas pretrunas.

[9] Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa kļūdaini iztulkojusi Kriminālprocesa likuma 109.panta trešo daļu. Ar šo kļūdaino normas tulkojumu tiesa pamatojusi savu lēmumu, izlemjot tiesas sēdē pieteikto lūgumu par prokurores L. Buginas kā liecinieces nopratināšanu.

Kriminālprocesa likuma 109.panta pirmā daļa noteic, ka liecinieks ir persona, kura likumā noteiktajā kārtībā uzaicināta sniegt ziņas (liecināt) par kriminālprocesā pierādāmajiem apstākļiem un ar tiem saistītajiem faktiem un palīgfaktiem.

Kriminālprocesa likuma 109.panta trešā daļa noteic, ka, kā liecinieku procesa virzītājs var aicināt arī amatpersonu, kura pirmstiesas procesā ir vai bija pilnvarota veikt procesu, izņemot izmeklēšanas tiesnesi un prokuroru, ja tas uztur valsts apsūdzību konkrētajā kriminālprocesā.

Šādā situācijā jāatceras, ka šīm personām nav šķēršļu būt par lieciniekiem, savukārt to esamība liecinieka statusā turpmāk tām liedz būt par amatpersonām, kuras pilnvarotas veikt kriminālprocesu (*Kriminālprocesa likuma komentāri. A daļa. Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K. Stradas-Rozenbergas zinātniskajā redakcijā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2019, 373.lpp.*)

Tādējādi atzīstams, ka prokuroru, kurš neuztur apsūdzību šajā kriminālprocesā, var uzaicināt sniegt liecību saistībā ar jautājumiem par kriminālprocesu līdz pirmstiesas procesa pabeigšanai.

Lūgums par konkrētās personas aicinājumu, ja šāds lūgums ir pieteikts, izlemjams Kriminālprocesa likuma 496.pantā noteiktajā kārtībā.

Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesas pieļautais Kriminālprocesa likuma 109.panta trešās daļas pārkāpums konkrētā lietā nav atzīstams par Kriminālprocesa likuma būtisku pārkāpumu šā likuma 575.panta trešās daļas izpratnē un pats par sevi nevar būt pamats lēmuma atcelšanai.

[10] Senāts šajā lēmumā nevērtē pārējos kasācijas sūdzībā norādītos argumentus, jo tie ir saistīti ar lietas izskatīšanu pēc būtības un pierādījumu vērtēšanu, kas ietilpst apelācijas instances tiesas kompetencē. Atkārtoti izskatot lietu, apelācijas instances tiesai pierādījumi jāvērtē atbilstoši Kriminālprocesa likuma 9.nodaļas prasībām, bet tiesas nolēmumam jāatbilst Kriminālprocesa likuma 511., 512., 564.panta prasībām.

[11] Apsūdzētājam /pers. D/ ar Jelgavas tiesas 2017.gada 12.decembra lēmumu piemērots drošības līdzeklis – apcietinājums.

Ar pirmās instances tiesas spriedumu apsūdzētais /pers. D/ atzīts par vainīgu un sodīts ar brīvības atņemšanas sodu par sešu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu, proti, trīs nodarījumos pēc Krimināllikuma 175.panta trešās daļas un trīs nodarījumos pēc Krimināllikuma 185.panta pirmās daļas. Ievērojot minēto, kasācijas instances tiesa atzīst, ka /pers. D/ kā agrāk sodītai personai šajā procesa stadijā turpināma drošības līdzekļa – apcietinājums – piemērošana. Piemērotais drošības līdzeklis ir samērīgs un likumīgs.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585., 587.pantu, tiesa

nolēma:

atcelt pilnībā Zemgales apgabaltiesas 2019.gada 4.jūnija lēmumu un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Zemgales apgabaltiesā.
Atstāt negrozītu apsūdzētajam /pers. D/ piemēroto drošības līdzekli – apcietinājums.
Lēmums nav pārsūdzams.

A. Freibergs P. Opincāns A. Uminskis